

ВПЛИВ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ НА ФОРМУВАННЯ ПОЛІТИЧНОЇ СВІДОМОСТІ ГРОМАДЯН

Вінницький національний технічний університет

Анотація

У роботі досліджується вплив соціальних мереж на формування політичної свідомості громадян. Розглянуто роль цифрових платформ як інструментів політичної комунікації, мобілізації, а також засобів інформаційного впливу та маніпуляції. Проаналізовано позитивний потенціал та ризики, пов'язані з використанням соціальних мереж у політичних процесах.

Ключові слова: соціальні мережі, політична свідомість, політична комунікація, дезінформація, громадська думка.

Abstract

The paper examines the impact of social networks on the formation of citizens' political consciousness. The role of digital platforms as tools for political communication, mobilization, as well as instruments of information influence and manipulation is analyzed. The study explores both the positive potential and the risks associated with the use of social media in political processes. It is concluded that social networks have become a significant factor in shaping public opinion, political engagement, and influencing the quality of democratic processes in society.

Keywords: social networks, political consciousness, political communication, disinformation, public opinion.

Вступ

Соціальні мережі стали невід'ємною частиною сучасного інформаційного простору. Вони виконують функції поширення інформації, формування громадської думки та політичної свідомості. Саме у віртуальному середовищі сучасна людина найчастіше стикається з політичними новинами, дискусіями, а також інформаційним тиском.

Мета роботи – проаналізувати вплив соціальних мереж на політичну свідомість громадян, визначити ключові механізми впливу та можливі наслідки для демократичних процесів.

Результати дослідження

У сучасному інформаційному суспільстві соціальні мережі стали одним із ключових чинників формування політичної свідомості громадян. Вони забезпечують швидке поширення інформації, створюють новий формат політичної участі та трансформують традиційні моделі взаємодії між владою і суспільством. Політичні діячі, журналісти, активісти та звичайні користувачі перетворили соціальні мережі на публічний простір, де формуються настрої, цінності та політичні погляди. Водночас цифрове середовище несе не лише можливості, а й загрози: поширення дезінформації, маніпуляцій, зниження якості суспільного дискурсу. Тому важливим є розгляд соціальних мереж як інструменту політичної комунікації [1].

Політична комунікація зазнала кардинальних змін з появою соціальних мереж. Платформи Facebook, Instagram, TikTok, Twitter (X) та Telegram стали альтернативою традиційним медіа, дозволивши політикам звертатися до громадськості без участі телебачення чи друкованої преси. Це сприяло персоналізації політики: виборці отримують повідомлення безпосередньо від політичних лідерів, спостерігають за їхнім особистим життям, емоціями, реакціями в реальному часі.

Крім того, алгоритми соціальних мереж дозволяють налаштовувати таргетовану рекламу – політичні сили можуть адаптувати повідомлення під конкретні аудиторії за віком, місцем проживання, інтересами. Так виникає феномен мікротаргетингу, який суттєво впливає на результати виборчих кампаній. Водночас поширення «мемної політики» – використання жартів, коротких відео, візуальних символів – зробило політичне спілкування більш емоційним та спрощеним [2].

Соціальні мережі також є засобом політичної мобілізації. Вони стали потужним простором для організації протестів, виборчих кампаній та громадянських рухів. Яскравими прикладами є – Революція Гідності 2013–2014 років, коли Facebook і Twitter використовувались для координації мітингів, поширення закликів та оперативної інформації. У США кампанія Барака Обами (2008, 2012) стала першою, де соціальні мережі використали як основну платформу мобілізації виборців [3].

Сучасні політичні процеси супроводжуються активним використанням онлайн-петицій, краудфандингових кампаній, флешмобів та хештег-рухів (#MeToo, #BlackLivesMatter, #SaveAzovstal). Соціальні мережі дозволяють за декілька годин об'єднати тисячі людей навколо спільної проблеми, створювати цифрові спільноти, координувати волонтерську діяльність і навіть впливати на ухвалення державних рішень.

Поряд із демократизацією інформаційного простору, соціальні мережі стали середовищем масового поширення фейкових новин, пропаганди та психологічних операцій. Алгоритми формують «інформаційні бульбашки» (filter bubbles), де користувачі отримують лише той контент, який відповідає їхнім смакам і переконанням. Це сприяє радикалізації політичних поглядів та зростанню поляризації суспільства.

Держави та приватні групи використовують соцмережі для інформаційних впливів – створюють ботоферми, таргетують фейки, поширюють маніпулятивні відео та deepfake-технології. Найбільш відомий приклад – втручання у вибори США 2016 року через структуру Cambridge Analytica, яка збирала дані користувачів Facebook і створювала персоналізований політичний контент [4].

Для протидії цим викликам країни розробляють системи кібербезпеки, інформаційні стратегії, а також впроваджують курси медіаграмотності. Критичне мислення та відповідальне споживання інформації стають необхідними елементами політичної культури громадян XXI століття.

Висновки

Соціальні мережі мають значний вплив на формування політичної свідомості. Вони стали інструментом комунікації, мобілізації та впливу на громадську думку. Проте поруч із цим вони несуть загрози поширення дезінформації, емоційної маніпуляції та підриву демократичних процесів. З огляду на це, необхідним є розвиток медіаграмотності населення та регуляторних механізмів, спрямованих на захист інформаційного простору.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Castells M. Networks of Outrage and Hope. *Social Movements in the Internet Age*. Cambridge: Polity Press, 2021. pp. 45–108.
2. Zhuravska M. Social Media Influence on Political Awareness Among Youth in Ukraine. *Journal of Political Communication*. 2024. URL: https://www.researchgate.net/publication/396752181_The_Influence_of_Social_Media_on_Youth_Political_Engagement_in_the_2024_Elections (дата звернення 01.11.2025).
3. Howard P., Hussain M. The Digital Origins of Dictatorship and Democracy. *Information Technology and Political Islam*. Oxford University Press, 2022. pp. 63–151.
4. Офіційний сайт Міністерства цифрової трансформації України. URL: <https://thedigital.gov.ua/> (дата звернення 01.11.2025).

Молявчик Владислав Сергійович – студент групи ЗПІ-236, факультет інформаційних технологій та комп'ютерної інженерії, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, e-mail: vlad2020mol@gmail.com

Осадчук Ілля Олександрович – студент ЗПІ-236, факультет інформаційних технологій та комп'ютерної інженерії, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, e-mail: illiavinica@gmail.com

Науковий керівник – Сідлецька Тетяна Іванівна, кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри суспільно-політичних наук, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, e-mail: sidleczka.t.i@vntu.edu.ua

Molyavchik Vladislav S. – student of group 3PI-23b, Faculty of Information Technology and Computer Engineering, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: vlad2020mol@gmail.com

Osadchuk Illia O. – a student of group 3PI-23b, Faculty of Information Technologies and Computer Engineering, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: illiavinica@gmail.com

Supervisor – Sidletska Tetiana I., PhD Art criticism, assistant professor of Social and Political Sciences Department, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: sidleczka.t.i@vntu.edu.ua